

VLAAMSE REGULATOR VOOR DE MEDIA

Onafhankelijk toezichthouder voor
de Vlaamse audiovisuele media

ALGEMENE KAMER

ZAAK VAN VZW GVK t. NV VLAAMSE RADIO- EN
TELEVISIEOMROEPORGANISATIE

(dossier nr. 2023/0572)

BESLISSING nr. 2023/009

27 maart 2023

In de zaak van VZW Grootouders voor het Klimaat tegen nv Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie

De Vlaamse Regulator voor de Media (algemene kamer), samengesteld uit:

Dhr C. ADAMS, *voorzitter*,
Dhr P. SOURBRON, *ondervoorzitter*,
Dhr R. LANNOO,
Mevr P. VALCKE,
Mevr K. VAN DER PERRE, *leden*

en Dhr D. PEEREMAN, *griffier*,

Na beraadslaging op 27 maart 2023,
Neemt op dezelfde datum de volgende beslissing:

FEITEN EN PROCEDURE

1. Per aangetekend schrijven van 7 februari 2023 heeft vzw Grootouders voor het Klimaat, met maatschappelijke zetel Kerkstraat 58 te 2640 Mortsel, bij de Vlaamse Regulator voor de Media (hierna: VRM) een klacht ingediend tegen nv Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie (hierna: VRT), met maatschappelijke zetel Auguste Reyerslaan 52 te 1043 Brussel.

De klacht heeft betrekking op het programma 'Iedereen Beroemd', uitgezonden op 30, 31 januari 2023 en 1, 2 en 3 februari 2023 op Eén, een omroepprogramma van VRT. Volgens de klagende partij is er in de rubriek 'Gas geven', in deze uitzendingen, sprake van *commerciële reclamecommunicatie* die een inbreuk op artikel 62 van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie (hierna: het Mediadecreet) zou betekenen en misleidende sluijke reclame zou zijn.

2. Bij aangetekende brief van 13 februari 2023 wordt een afschrift van de klacht aan VRT bezorgd. De omroeporganisatie wordt met dezelfde brief uitgenodigd om schriftelijke opmerkingen in te dienen.

3. VRT bezorgt per aangetekend schrijven en per e-mail van 27 februari 2023 schriftelijke opmerkingen aan de VRM. Deze worden ook aan de klagende partij bezorgd.

4. Beide partijen stemmen ermee in, op vraag van de VRM, om de procedure volledig schriftelijk te voeren. Ter vervanging van een mondelinge toelichting op een hoorzitting bij de VRM, krijgen zij de mogelijkheid om een bijkomende nota in te dienen.

5. Aldus bezorgt de klagende partij per aangetekende brief en per e-mail op 6 maart 2023 aan de VRM bijkomende opmerkingen, die ook aan VRT worden bezorgd.

6. VRT bezorgt per aangetekend schrijven en per e-mail van 8 maart 2023 aan de VRM nog een reactie op de bijkomende schriftelijke opmerkingen van de klagende partij.

7. De algemene kamer van de VRM behandelt de zaak ter zitting van 27 maart 2023 op basis van de schriftelijke stukken.

TOEPASSELIJKE REGELS

8. Artikel 2, 5° en 30°, van het Mediadecreet luiden als volgt:

“In dit decreet wordt verstaan onder: [...]

5° commerciële communicatie: beelden, al dan niet met geluid, of geluiden die dienen om rechtstreeks of onrechtstreeks de goederen, de diensten of het imago van een natuurlijke of rechtspersoon die een economische activiteit verricht, te promoten. Dergelijke beelden of geluiden vergezellen of maken deel uit van een programma of van door gebruikers gegenereerde inhoud, tegen betaling of een soortgelijke vergoeding of ten behoeve van zelfpromotie. Vormen van commerciële communicatie zijn onder meer reclame, sponsoring, telewinkelen en productplaatsing;

30° productplaatsing: elke vorm van audiovisuele commerciële communicatie die bestaat in het opnemen van, of het verwijzen naar, een product, dienst of handelsmerk in het kader van een programma of door gebruikers gegenereerde inhoud, tegen betaling of een soortgelijke vergoeding.”

9. Artikel 62 van het Mediadecreet bepaalt :

“Commerciële communicatie en boodschappen van algemeen nut mogen niet aansporen tot gedrag dat schadelijk is voor de gezondheid of de veiligheid, of dat in hoge mate schadelijk is voor het milieu.”

A. Argumenten van de klagende partij

10. Volgens de klagende partij worden tijdens de betrokken uitzendingen op Eén op voornoemde data *“bij aanvang van de rubriek de benaming en het handelsmerk van het bedrijf TotalEnergies terloops, maar zeer duidelijk en herhaaldelijk in beeld gebracht”* terwijl het bedrijf omwille van haar activiteiten *“verantwoordelijkheid draagt voor de uitstoot van broeikasgassen waardoor de atmosfeer opwarmt met de algemeen gekende en wetenschappelijk bevestigde dramatische gevolgen voor de planeet en het leefmilieu.”*

De klagende partij acht dit in strijd met artikel 62 van het Mediadecreet omdat *“de basisactiviteit van het bedrijf onmiskenbaar schadelijk voor het milieu, de gezondheid en veiligheid van de burgers is en het mensenrecht op leven schendt.”*

Volgens de klagende partij is deze “sluikse reclame” ook misleidend omdat het betrokken programma *“waarden uitdraagt die positief zijn voor onze samenleving en de kijkers daardoor op het verkeerde been zet.”*

11. Hoewel geen belang vereist is ingeval van een klacht omtrent commerciële communicatie, wijst de klagende partij in dit verband toch op het doel van de vzw en stelt dat VRT met haar uitzending nadeel toebrengt aan de rechtmatige doelstelling van de klagende partij *“om het draagvlak bij de bevolking voor het behalen van de klimaatdoelstellingen te bereiken.”*

Teneinde dat nadeel zoveel mogelijk te beperken, vraagt klagende partij dat VRT door de VRM verplicht zou worden op eigen kosten de te wijzen beslissing uit te zenden bij aanvang van de eerstvolgende uitzending van “Iedereen Beroemd” en te publiceren in dag- en weekbladen welke de VRM oplegt.

Tot slot geeft de klagende partij nog mee dat het aankaarten van deze kwestie, voorafgaandelijk aan het indienen van deze klacht, enkel geleid heeft tot een volgens haar *“irrelevant standaardantwoord”* van VRT.

B. Argumenten van VRT

12. VRT betwist niet dat hier sprake is van commerciële communicatie maar voert aan dat het niet gaat om “reclamecommunicatie” maar om productplaatsing die voldoet aan alle voorwaarden van het decreet en dus toegelaten is.

13. Wat een inbreuk op artikel 62 van het Mediadecreet betreft, is VRT van oordeel dat de klagende partij niet aantoonbaar op welke wijze de gebruiker wordt aangespoord tot gedrag dat in hoge mate schadelijk is voor het milieu zoals het Mediadecreet stipuleert. Door het louter en alleen zien van een container met het merk en het logo van een gas- en elektriciteitsleverancier kan er aldus VRT niet worden gesteld dat de gebruiker wordt aangespoord tot gedrag dat in hoge mate schadelijk is voor het milieu, daar de diensten en/of producten van de gas- en elektriciteitsleverancier op geen enkele manier worden vermeld.

14. VRT legt uit dat ze met de rubriek wil inspelen op de actualiteit en mensen, in deze moeilijke energietijden, de kans te geven enkele maanden energie (terug) te winnen. De naam van de rubriek doet daar, aldus VRT, geen afbreuk aan maar is een gezegde dat staat voor 'ergens vaart achter zetten' en spoort de gebruiker op geen enkele manier aan om meer gas te verbruiken. 'Gas geven' staat hier voor het snel fietsen om op die manier energie (terug) te winnen.

VRT wijst erop dat er geen wettelijke noch decretale bepalingen bestaan die verbieden om commerciële communicatie voor gas- en energieleveranciers uit te zenden.

Volgens VRT kan het niet de bedoeling van de decreetgever geweest zijn om die decreetsbepaling zo breed te interpreteren dat elke vorm van commerciële communicatie voor alle gas- en elektriciteitsleveranciers verboden zou zijn. De omroeporganisatie maakt nog de vergelijking met autobedrijven die dan ook geen commerciële communicatie zouden mogen uitzenden daar auto's evenmin goed zijn voor het milieu. Volgens VRT kan dit dan ook heel ver gaan maar is dat tot op heden niet het geval.

15. VRT stelt zeker begrip te hebben voor de bezorgdheid van de klagende partij maar besluit geen enkele inbreuk op het Mediadecreet te hebben begaan met de uitzending van de betrokken commerciële communicatie en vraagt de klacht ongegrond te verklaren.

C. Bijkomende opmerkingen van de klagende partij

16. Volgens de klagende partij is de unieke grondslag van de klacht artikel 62 van het Mediadecreet en is het verweer van de VRT inzake productplaatsing irrelevant.

17. De klagende partij vervolgt dat, gezien de definitie van commerciële communicatie, de intrinsieke finaliteit van deze communicatievorm bestaat in het aansporen van de consumenten tot het zich verschaffen van deze goederen of diensten. Het bewijs dat een individuele consument hiertoe gebracht zou zijn, is volgens de klagende partij dan ook niet vereist.

De klagende partij voert vervolgens uitgebreide argumenten aan die volgens haar doen blijken dat de activiteiten van de betrokken gas- en elektriciteitsleverancier nefast voor het milieu zijn. Daaruit besluit zij dat er niet ernstig kan worden betwist dat het verbruik van het basisproduct van de betrokken gas- en elektriciteitsleverancier schadelijk is voor gezondheid en milieu, en dit in zo'n hoge mate dat internationaal de urgentie tot het nemen van emissiebeperkende maatregelen algemeen is doorgedrongen.

18. Tot slot heeft de klagende partij een andere zienswijze op verschillende elementen van het verweer van VRT:

- het argument dat niet wordt aangespoord tot schadelijk gedrag voor het milieu omdat de diensten en/of producten van de betrokken gas- en elektriciteitsleverancier niet worden getoond, neemt zij niet ernstig omdat er volgens haar geen twijfel meer kan bestaan omtrent de aard van de betrokken producten van de wereldbekende gas- en elektriciteitsleverancier;
- zij argumenteert nergens dat VRT met de naam van rubriek de kijkers zou aanzetten meer gas te verbruiken; - zij stelt ook nergens dat er regelgeving bestaat die gas- en elektriciteitsleveranciers zouden verbieden commerciële communicatie uit te zenden;
- de bedoeling van de decreetgever moet niet worden nagegaan wanneer de tekst van de bepaling zelf duidelijk is: VRT mag geen commerciële "*reclame*" uitzenden wanneer die aanspoort tot gedrag dat schadelijk is voor gezondheid of milieu, net zoals dat voor de sector van de tabakbedrijven geldt zonder dat daarbij vraagtekens worden geplaatst of voorbehoud wordt gesteld.

D. Bijkomende opmerkingen van VRT

19. VRT verwijst naar haar eerder omstandig antwoord en herhaalt dat het hier gaat om productplaatsing die beantwoordt aan de decretale vereisten.

20. Volgens VRT gaat de klagende partij ervan uit dat elke vorm van commerciële communicatie voor activiteiten en producten van de betrokken gas- en elektriciteitsleverancier neerkomt op aansporen tot gedrag dat in hoge mate schadelijk is voor het milieu.

VRT is daarbij van oordeel dat de klagende partij voorbijgaat aan de eigenlijke inhoud en finaliteit van artikel 62 van het Mediadecreet. Volgens de omroeporganisatie is dat artikel bedoeld als een soort van beperkte, marginale toetsing van individuele boodschappen van commerciële communicatie terwijl de klagende partij verwacht dat VRT en/of de VRM zich in de plaats van de wetgever zou stellen en elke vorm van commerciële communicatie voor het betrokken bedrijf zou verbieden. VRT is van mening dat dit niet de taak is van de omroepen noch van de VRM maar van de beleidsmakers. VRT wijst erop dat er geen juridisch verbod bestaat voor promotie van fossiele brandstoffen, en dit in tegenstelling tot promotie voor tabaksproducten. Er bestaat volgens de omroeporganisatie dan ook geen enkele juridische grond om elke vorm van commerciële communicatie voor fossiele brandstoffen te weren op de kanalen en platformen van de Vlaamse omroepen.

21. Ten overvloede herhaalt VRT dat niet valt in te zien hoe het zien van een container met merk en logo van de energieleverancier de gebruiker zou aansporen tot gedrag dat in hoge mate schadelijk voor het milieu is, terwijl de diensten en/of producten van het bedrijf op geen enkele manier vermeld worden.

De omroeporganisatie erkent dat de betrokken energieleverancier via de productplaatsing in de besproken rubriek de bekendheid van haar merk wil verhogen, iets wat in de huidige stand van de regelgeving perfect is toegelaten.

22. VRT verzoekt de VRM dan ook de klacht als ongegrond af te wijzen.

E. Beoordeling

23. De bevoegdheid van de VRM en van de algemene kamer in het bijzonder, is vastgelegd in artikel 218, §§ 1 en 2, van het Mediadecreet. Daarin is uitdrukkelijk bepaald dat die bevoegdheid bestaat uit de handhaving van de mediaregelgeving en het toezicht op de naleving van en de beteugeling van de inbreuken op de bepalingen van het Mediadecreet.

Uit het voorgaande volgt dat de voorliggende klacht slechts beoordeeld mag en kan worden in de mate van een mogelijke schending van het Mediadecreet.

24. Uit de beelden blijkt dat de rubriek 'Gas geven' in het programma 'Iedereen Beroemd', uitgezonden op 30, 31 januari 2023 en 1, 2 en 3 februari 2023 op Eén, commerciële communicatie voor een energieleverancier bevat. Bij de aanvang van de rubriek wordt immers, zoals de klagende partij aanvoert en VRT niet betwist, een container met de benaming, het merk en het logo van een energieleverancier getoond. Vervolgens bestaat de rubriek volledig uit een wedstrijd.

De VRM stelt vast dat de betreffende commerciële communicatie de kijker nergens toe aanspoort, noch visueel, noch auditief.

Het louter promoten van goederen, diensten of imago van een natuurlijke of rechtspersoon die een economische activiteit verricht, in dit geval van een energieleverancier, maakt, zoals de klagende partij opmerkt, inherent deel uit van de decretale definitie van commerciële communicatie. De loutere vaststelling van het promoten op zich, zoals de klagende partij aanvoert, volstaat dan ook niet om te besluiten dat die commerciële communicatie de kijker zou aansporen tot een gedrag dat door het Mediadecreet wordt verboden.

25. Uit het voorgaande volgt dat de rubriek 'Gas geven' in het programma 'Iedereen Beroemd', zoals uitgezonden op 30, 31 januari 2023 en 1, 2 en 3 februari 2023 op Eén, geen commerciële communicatie bevat die aanspoort tot gedrag dat in hoge mate schadelijk is voor het milieu.

Bijgevolg heeft VRT het artikel 62 van het Mediadecreet niet geschonden.

OM DEZE REDENEN, BESLIST DE VLAAMSE REGULATOR VOOR DE MEDIA

De klacht van vzw Grootouders voor het Klimaat tegen nv Vlaamse Radio-en Televisieomroeporganisatie ongegrond te verklaren.

Aldus beslist te Brussel op 27 maart 2023.

D. PEEREMAN
griffier

C. ADAMS
voorzitter

Tegen deze beslissing kan beroep tot nietigverklaring worden aangetekend bij de Raad van State. Dat beroep moet worden ingesteld bij aangetekende brief binnen zestig dagen na de kennisgeving, overeenkomstig de bepalingen van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en het besluit van de regent van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.